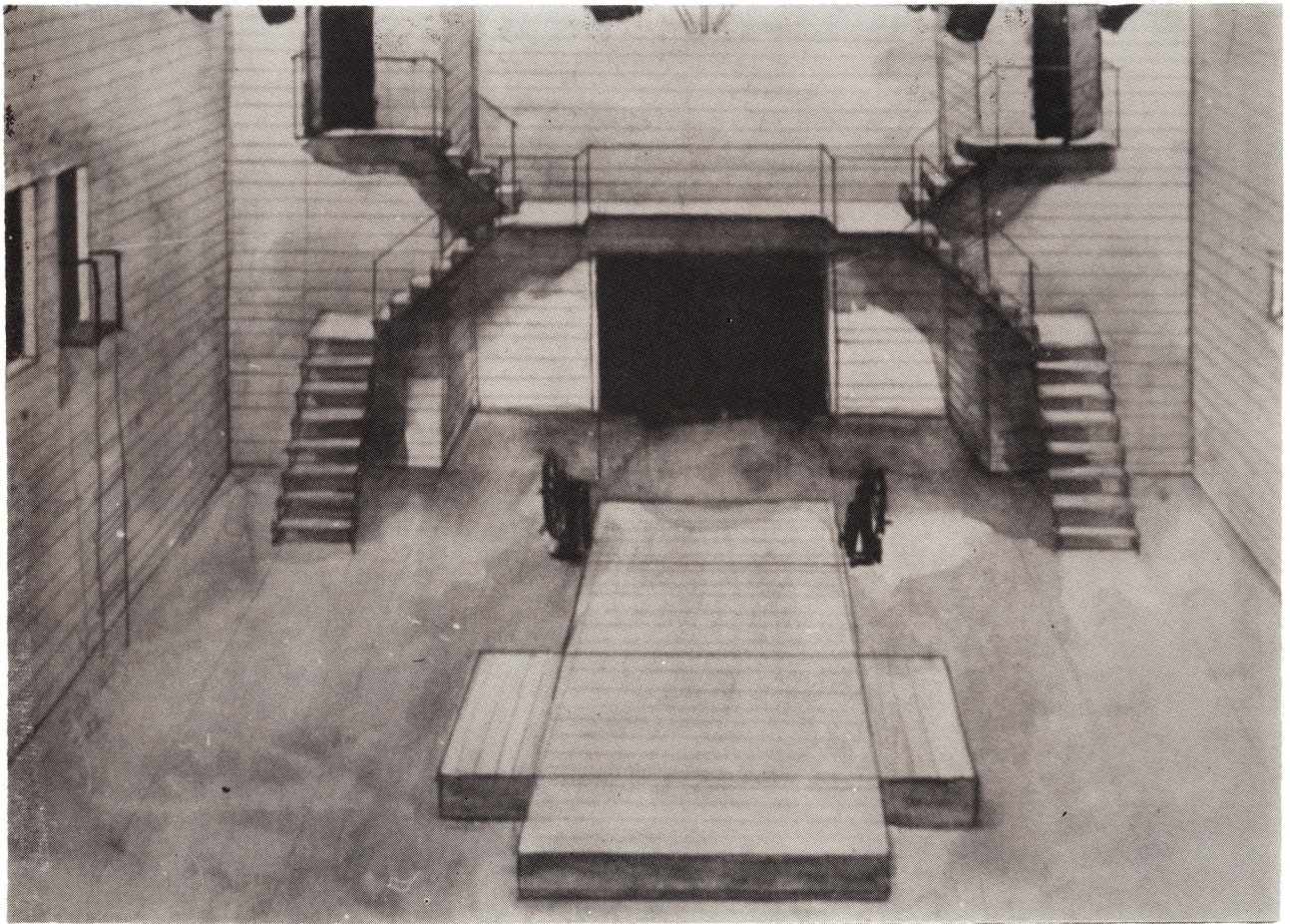


KATONA JÓZSEF
SZÍNHÁZ
KECSKEMÉT

KLEIST:
HEILBRONNI KATICA
AVAGY
A TŰZPRÓBA

1973–74



Keserű Ilona játéktér terve



Heinrich von Kleist

1777—1811

Élt 34 évet



...kriegt das Leben wieder; aber ich
bringens. Ich habe in Berlin mein
Leben verbracht, und nur durch
die Anwesenheit meines Onkels, der mich
in Paris, wie ein arbeitsloses Kind,
auf meine Kosten unterhalten ließ,
konnte ich das Leben in Paris zu
frühzeitig, in einem kleinen
Zimmerchen die geringsten Bedürfnisse
notwendig zu haben; ich war
arm, das Geld wurde mir nicht
ausreichend. Ich habe in Paris
mein Leben verbracht, und nur durch
die Anwesenheit meines Onkels,
konnte ich das Leben in Paris zu
frühzeitig, in einem kleinen
Zimmerchen die geringsten Bedürfnisse
notwendig zu haben; ich war
arm, das Geld wurde mir nicht
ausreichend. Ich habe in Paris
mein Leben verbracht, und nur durch
die Anwesenheit meines Onkels,
konnte ich das Leben in Paris zu
frühzeitig, in einem kleinen
Zimmerchen die geringsten Bedürfnisse
notwendig zu haben; ich war
arm, das Geld wurde mir nicht
ausreichend.

1803. Heinrich von Kleist.

Kötetlen beszélgetés
félrehúzódva
a társalgó sarkába
egy kávé mellett
Kleistről és mindenről,
ami a próba rövid
szünetében
az embernek eszébe jut

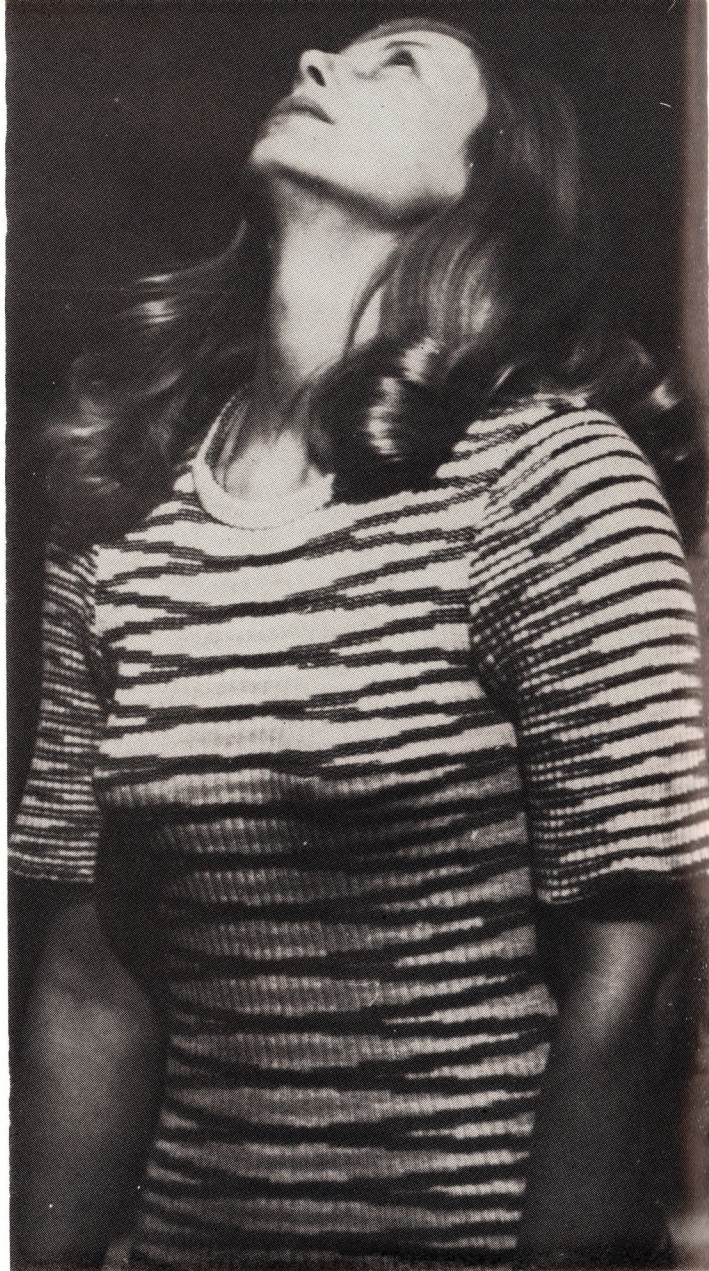
résztevők: a rendező, a színész, a színésznő,
az ügyelő és az újságíró.

Színésznő: . . . nem, az biztos, hogy ha valaki nem tud
átállni Szőke teljesen sajátos hullámhosszára, akkor
gondban van . . . De ha sikerül . . .

Rendező: Akkor fog sikerülni, ha mindnyájan átál-
lunk a játék konstrukciójának — ezúttal egy kleisti
darab játékmódjának — hullámhosszára . . .

Színész: . . . Hát ez mégis inkább a te hullámhosszod
. . . Nem, most nem vitázni akarok . . . Nem aka-
rom azt mondani: mert Kleisté is ugyanakkor. De ez
tényleg így van, ahogy Ildi mondja: a te hullámhosz-
szod, mert ha veled nincs kontaktus, akkor . . .

Színésznő: Várj! Hadd magyarázom meg . . . Miután
én nem dolgoztam még Pistával, nem tudok különb-





A meglett ember, akinek
szívében nincs se anyja, apja,
ki tudja, hogy az életet
halálra ráadásul kapja
s mint talált tárgyat visszaadja
bármikor — ezért őrzi meg,
ki nem istene és nem papja
se magának, sem senkinek.

(József Attila)

séget tenni a két munkamódszer vagy minek nevezem . . . felkészülés között, ahogy a Savonarolát és ezt csinálod, Pista. De mondhatom, hogy tényleg egyéni stílus, amit követsz . . . Számomra előre látható a sok küzdelem is. Mert az aztán lesz . . . Tulajdonképpen nagyon izgalmas . . . Nekem olyan gondolatokat sugall ez az egész, amilyenek egy évtizedes pályafutásom alatt még nem jutottak eszembe . . . Nekem nagyon izgalmas maga a szerep is, a

darab is, és a rendezővel való találkozás is...

Rendező: **Ebben Kleist is ludas... Elsősorban...**

Színésznő: **Na jó...! Mert te bele vagy örülve Kleist-be... Én inkább Kunigundába... (Nevet:) Mert én egy önző vagyok. Engem csak a Kunigunda érdekel..**

Színész: (buzgón bólogat:) **Ritka pillanat, barátaim!...**

Amikor egy nő őszinte!... Kleist még erre is képes?... (Elkomolyodik:) **Egyébként ez tényleg valami bolondító dolog... Ez az egész... az az egész darab... Az ember olvassa, olvassa, olvassa... És akkor behülyül, belebolondul, beleszeret... Beleszeret, mert... mert egy csoda, mert zseniális...**

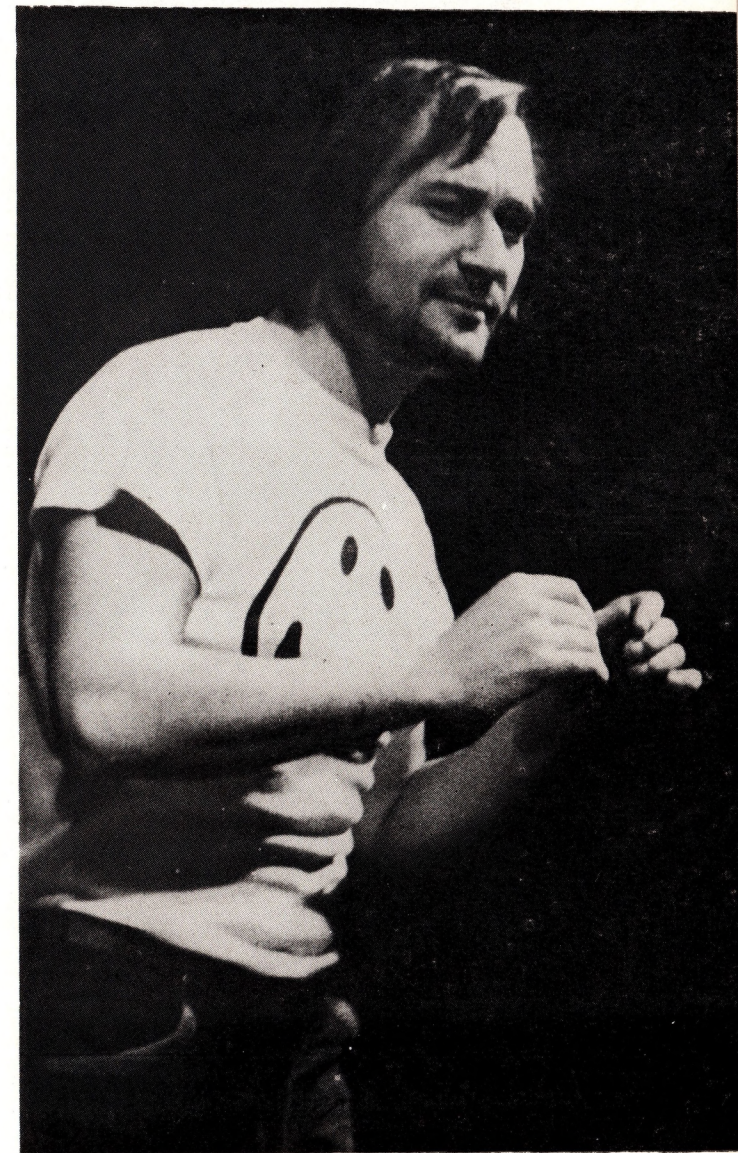
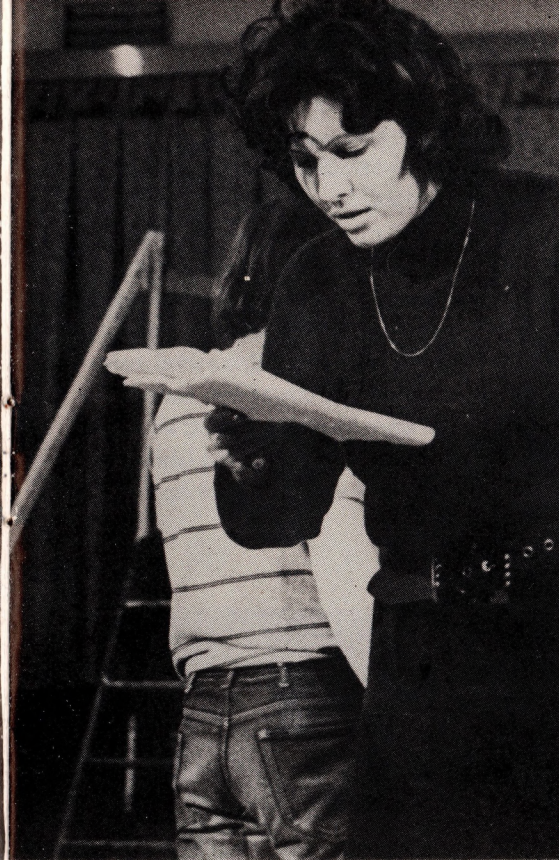
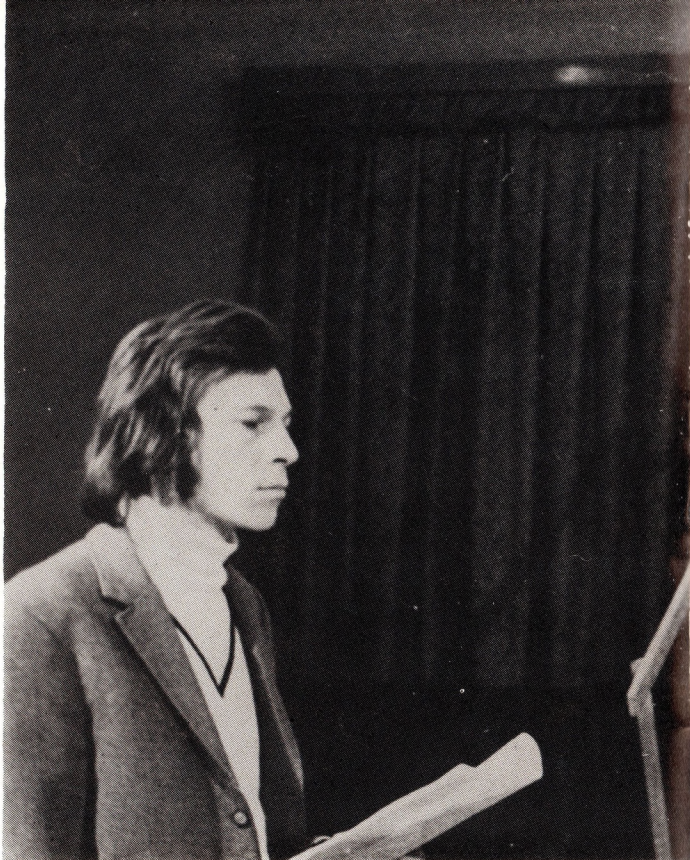
Újságíró: **Akkor mostmár voltaképpen elkésett a kérdés, de én azt akartam gorombán nekiszegezni Pistának: Mondd... tetszik neked ez a darab?...**

Rendező: **Nem.**

Újságíró: ... **Aha!... Jó!... Várom a folytatást, mert...**

Rendező: (visszakérdez:) **Neked tetszik?**

Újságíró: **Én nem olvastam. Úgy tudom, nem is lenne könnyű hozzájutni... De: amit róla olvastam, az annyi, hogy nem éppen sikerült darabja Kleistnek... Az Eltört korsó és az Amphitryon, az igen... Ezt viszont nem is igen játszották és az ítések ál-**



talában úgy ítélték meg, hogy nem érdemes színpadra vinni... Egyszóval pontosan az az eset, mint a Troilus...

Ügyelő: **Hát... Az igazsághoz tartozik, hogy a Troilus, akárhol előkerült, mindenütt kirobbanó siker volt... A harmincas évektől a hetvenes évekig nem egyszer világszínházi találkozót nyertek vele... Namármost Kleist...**

Rendező: **Figyeljete oda Bélára. Szerintem közülünk ő ismeri legjobban Kleistet...**

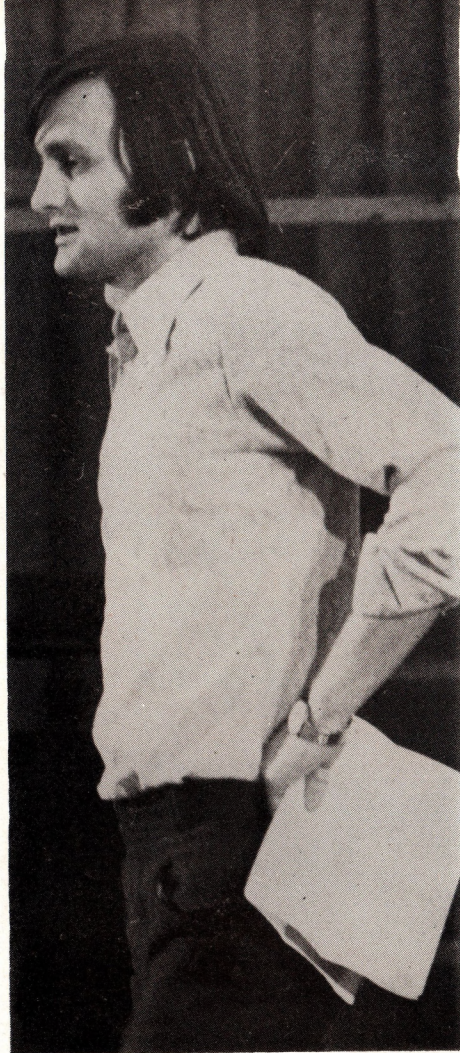
Ügyelő: **Szóval így volt a Heilbronni is, főleg Németországban...**

Rendező: **Ezt a németek mindig nagy sikerrel játszották. Ott voltak a legnagyobb előadásai, úgy**

Bár én bolond lehetnék!

Minden ambícióm egy tarka zubbony.

(Shakespeare)



mint a Homburginak is, meg az Amphitryonnak is... De a legnagyobb szerelmese Kleistnek, tudtommal Mejerhold volt... Mindig a színház nagy korszakaiban vették elő újra, ... amikor reteatralizálni akarták a színházat, mint Dullinék például, vagy ahogy Mejerhold... Észrevette benne a shakespearei méretű lehetőséget... Mert Shakespeareet csodálta ez a Kleist... Azért jönnek elő ilyen rekvizitumok Shakespeareből, mint a kendő, amivel mi itt nem tudunk mit kezdeni... Nem azért, mert a hiba mibennünk van. Ha minenkünk erre két hónapunk van, akkor a kendőket nem kellene eldobni. Ha még egy hónapunk van, akkor nem kéne az áju-



Van egy színház, végtelen és mibennünk lakik,
Világtalan angyalaink játszatnak itt,
nyugtalanok, szerepük egy megfojtott ima.
És a dráma mindig csak tragédia.
(József Attila)

Istenem, mit vétettem, hogy mint egy iskolással
újra meg újra felmondatot velem a leckét.
(Büchner)

lásokat sem...

Újságíró: ... értem... De egyébként is, azt hiszem
nem lehet mindent lefordítani a mi korunkra. Mert
ott van, ha jól emlékszem René Clair filmje, az
„autós” Tristán és Izolda, játszották nálunk 10—
15 évvel ezelőtt. Hát ott az a halál a végén!... Ami-
kor Izolda utána hal Tristánnak... Ez ma egysze-





rően elképzelhetetlen... hogy valakinek bánatában megszakad a szíve... Nem hihető.

Színész: Na hála az istennek, ebben a darabban ilyen nincs!... Már ami számunkra felfoghatatlan volna... Nekem ez tetszik ebben a darabban és ezért haraptam rá... Mert azért nem nagy kedvvel fog-

lalkozik az ember ilyen marhasággal...

Színésző: Na!... Micsoda?!...

Színész: Hát ne... hát miért... hát mi közöm nekem Kleisthez?...

Színésző: Undok!

Színész: Hát ne vacakolj már... ez alapállás kérdé-



se. Mindig így kezdődik: hát mi közöm nekem Savonarolához?

Színésznő: (gúnyosan:) **Igy van! ... és egyáltalán ez az egész ... Különb is hagyjanak hazamenni ... (Nevet.)**

Színész: **Ez komoly ... Hát képzeld el, hogy ez meg**

**ez eldönti, hogy majd mi lesz. Kezembe nyomnak egy papírt, hogy mától kezdve maga ezt próbálja ... Hát hogy jön ő ahhoz?! ... Az igazgató műsorter-
vet készít, a színész meg ... meg kiszolgáltatva ... Aztán elkezded olvasni, aztán ha jó, bele tudsz szer-
etni, ha nem jó, akkor nem tudsz beleszeretni ...**

Kleistre visszatérve: ez egy olyan dolog, hogy egy... egy makula nincs benne, ami tőlem idegen lenne. Egyetlen mozdulata nem furcsa, vagy egyetlen mondata nem nyakatekert... (elneveti magát)... Hát már úgy, szóval hogy elmondani nyakatekert, de gondolatilag nem...

Színésznő: **És a szenvedélyeknek az igazsága az, ami hallatlan érdekes... Persze nehéz is megcsinálni ugyanakkor.**

Színész: **Az az iszonyú, bonyolult, komplikált világnézet... valóságos kórkép, amit ez a pasas fel tud vázolni... Ez azzal, az amazzal csatázik, mindenki öli a másikat...**

Színésznő: **Hát... mintha csak ma lenne...**

Színész: **Mintha csak ma lenne.**

Újságíró: **... Ha már itt tartunk, akkor mondjatok valamit röviden a tartalmáról.**

Rendező: **... na most mit mondjunk? ... Tartalma?**

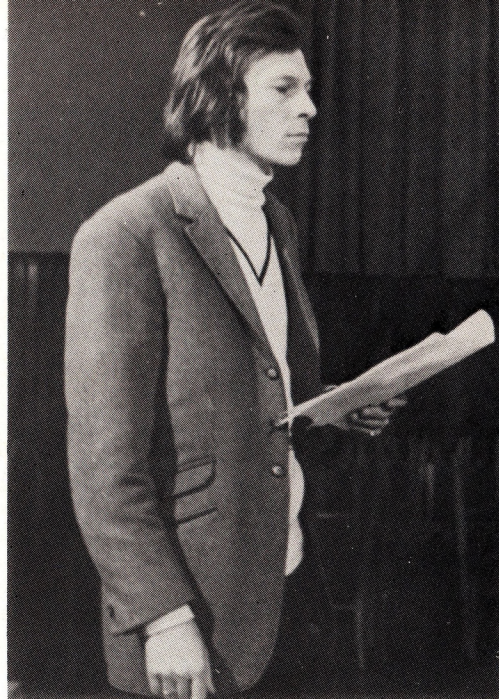
Színész: **Ha ötten mondanánk el, ötfélét mondanánk.**

Rendező: **Nincs tartalma. Tudja az isten mi lehet a tartalma... Na ki mondja?**

Színésznő: (énekelve:) **... Van egy kedves árva lányka... akinek megjelenik a szerelmese egy éjszakán és akkor egyszercsak ahelyett, hogy egymásra lel- nének...**

(a többiek közbevágna, mindenki mást mond...)

Színésznő: (folytatja:) **... és akkor egyszercsak jön egy másik, aki ugyanolyan nagyszerűnek tűnik, ... de nem jó... rossz, ... és el akarja venni a főhőst, akit nagyon szeret a kislány, ... és akkor aztán a gonosz elnyeri a jutalmát és itt jön a rendező bácsi,**



„E la Fama?”

E la Fame?”

(Alfieri)

de azt nem mondom meg mit csinál. (színészhez) Szóval akkor folytatd . . .

Színész: **Hát . . . nekem mást jelent . . .**

Színésznő: (Megkönnyebbülten) **Nekem is. Csak én humoros alkat vagyok.**

Színész: **Nehéz ez . . . sok mindenről szól . . . Az az érdekes . . . Vesz egy korabeli történetet, blőd történetet, mint egy mai slágerszöveg. Kis pásztorjáték, idill . . . Rossz a jóval, ide szűrnak oda szűrnak, itt szaladnak, ott szaladnak . . . és azután happy end . . . Minden jó, minden nagyszerű . . . (felnevet) . . . De erről szó nincs a darabban! . . . Hát ez a gyönyörű . . . Ez folyik, megy, csörgedezik és közben iszonyú mélységekbe pillantunk . . . Ez egyébként még nem lett köztünk kimondva, de gondolom, hogy érezzük: Ugyanúgy, mint a Savanorola, a hit körül forog ez is . . . Ez egy furcsa valami a Szőkében (vizsgálóbírói pózt vesz fel) . . . egyszer már meg kellene kapargálni a hitét, meg kéne nézni, mert állandóan ezeket veszi elő. Itt is azt firtatja, hogy hinni vagy nem hinni . . .**

Ügyelő: **Én azt hiszem, inkább azt: hogyan hinni . . .**

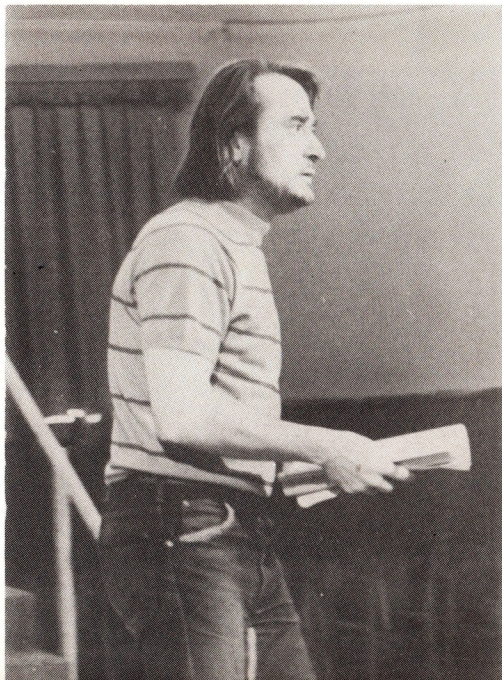
Újságíró: **Ez korunk nagy kérdése, csakugyan! Egyébként a te választásod a darab, Pista?**

Rendező: **Igen. És itt el kell mondanom, hogy a mi dolgunkat teljesen meghatározza a játéktér és jelmezterv, valamint a fordítás. Petra-Szabó Gizella remek fordítása.**

Újságíró: **És te is bányásztad elő az ismeretlenségből?**

Mikor így fennhangon beszélek, nem tudom, ki beszél
Én-e vagy másvalaki. Ez aggaszt.
Én vagyok én.

(Büchner)



Rendező: Hát... igen. Van egy 86 éves fordítás. 1887-ből, Reviczkyé. Azóta nem fordították le... Úgy kezdődött, hogy negyedéves főiskolás koromban egy felvonást rendeztem az Amphitryonból, azután az egészet megcsináltuk Keserű Ilonával, Marosvásárhelyen. Már akkor elhatároztuk, hogy a következő a Heinbronni Katica lesz... Bárhol... Aztán ez most egy teljesen optimális eset. Én egyetlen pesti színházban sem tudnám jobban kiosztani... Ezt komolyan mondom.

Újságíró: Akkor reméljük, hogy ugyanolyan telitalálat lesz, mint eddig két alkalommal volt a kecskeméti színházé... Az egyik a Koldusopera, a másik az Ilyen nagy szerelem... Mind a kettő jobb volt, mint bárhol másutt... Pestet is beleértve...

* * *

Színész: Én már nem gyötrődöm azzal, hogy a darab miről szól. Én már nem kérdezem, már rég letettem erről... Ezt már eljátszottam a Savonarola

alatt is... Állandóan azon gyötörtem Pistát, hogy kérdeztem, mondtam az érveimet, ellenérveket... Meghallgatott és azt mondta: Na! Gyerünk tovább! Mindenről szól, Sugár grófja mindenről szól... Ez egy olyan poklot jár, ez a pasas... korunk poklát! De épp ezért gyönyörű... Mert nem egy énje van, hanem három...

Rendező: Várj csak!... Hogy van az a történet Füst Milánnal József Attiláról?

Színész: Nem Füst Milán, hanem Tersánszky Józsi Jenő bácsi. Megkérdezték az öreget, hogy tessék már mondani, jó barátja volt József Attilának, meséljen már róla, milyen ember volt... Azt mondja az öreg:... Hát édes fiam, nagyon érdekes volt ez a József Attila. Akkor panaszkodott nekem a két énjéről, amikor nekem már rég három volt!...

Rendező: Na látod!... Valami ilyet mondott Goethe is Kleistről...



M Ű S O R N A P T Á R

Január 11. péntek este 7 óra	Katona bérlet
Január 12. szombat este 7 óra	Csortos bérlet
Január 13. vasárnap de. 10 óra	Varázshegedű. Mesejáték
Január 13. vasárnap du. 3 óra	Tsz. és nyugdíjas bérlet
Január 13. vasárnap este 7 óra	Madách bérlet
Január 14. hétfő	Szünnap
Január 15. kedd este 7 óra	Somlay bérlet
Január 16. szerda este 7 óra	Bajor bérlet
Január 17. csütörtök este 7 óra	Déryné bérlet
Január 18. péntek este 7 óra	Blaha bérlet
Január 19. szombat este 7 óra	Jászai bérlet
Január 20. vasárnap du. 3 óra	Móra bérlet
Január 21. hétfő	Szünnap
Január 22. kedd du. 3 óra	Ifjúsági A-bérlet
Január 22. kedd este 7 óra	CSÉB bérlet
Január 23. szerda este 7 óra	Kelemen bérlet
Január 24. csütörtök este 7 óra	Arany bérlet
Január 25. péntek du. 3 óra	Ifjúsági D-bérlet
Január 26. szombat este 7 óra	Berky bérlet
Január 27. vasárnap du. 3 óra	Gózon bérlet
Január 28. hétfő	Szünnap
Január 29. kedd este 7 óra	Főiskolás bérlet
Január 30. szerda du. 3 óra	Ifjúsági B-bérlet
Január 31. csütörtök du. 3 óra	Ifjúsági C-bérlet
Február 1. péntek este 7 óra	Bolond vasárnap Katona bérlet

Minden vasárnap délutáni előadáson óvónői felügyelettel gyermekmegőrzés.

Az előadásokat pontosan kezdjük. Kezdes után a nézőterre bemenni nem lehet.
Pénztári órák: de. 10—1-ig, du. 5—fél 8-ig. Vasárnap és ünnepnap de. 10—12-ig,
du. fél 3—fél 8-ig. Telefon: 11-065. Szervezési Iroda: 12-494

74. 34919
Petőfi Nyomda,
Kecskemét —
Felelős kiadó:
Csaplár Vilmos

Heinrich von Kleist:
HEILBRONNI KATICA
AVAGY A TŰZPRÓBA

Játék 2 részben

Petra Szabó Gizella fordítása

A császár	Major Pál
Vihar Friderik, a Sugár grófja	Tolnai Miklós
Helén grófnő, az édesanyja	Mojzes Mária
Eleonóra, Helén grófnő unokahúga	Jablonkay Mária
Flammberg lovag, a gróf csatlósa	Uri István
Ottó, Flühe grófja	
Gottschalk, a szolgája — Éji őr	Kölgyesi György
Brigitta, a grófi kastélyház vezetőnöje	Koós Olga
Thurneck Kunigunda	Pécsi Ildikó
Rozál, Kunigunda komornája	Kalmár Zsuzsa
Friedeborn Tibold, heilbronni fegyverkovács	Lengyel János
Első szénégető	
Katica, a leánya	Shakács Eszter
Miksa, freinburgi várgróf	Farády István
Waldstaden György, Miksa barátja	Szilárdy István
A rajnai Stein grófja, Kunigunda vőlegénye	Trokán Péter
Nachtheim Vencel császári tanácsos	
Pech Jakab fogadós	Torma István
Második szénégető	
Eginhardt	Hetényi Pál
Herrnstadt Frigyes	
Barenklau János császári tanácsos	Radó Béla
Hírnök	

Papok, katonák, polgárok

Mozgószerkezetek:

Játéktér és jelmeztervező:

Szenikus:

Haraszi István m. v.

Keserű Ilona m. v.

Szászfay György

Rendező: Szőke István